Kohtulahendite kogumik

KOHTUJURISTI ETTEPANEK
NILS WAHL
esitatud 21. aprillil 2016[1]

Kohtuasi C-221/15

Openbaar Ministerie
versus
Etablissements Fr. Colruyt NV

(eelotsusetaotlus, mille on esitanud Hof van beroep te Brussel (Brüsseli apellatsioonikohus, Belgia))

Direktiiv 2011/64/EU — Tubakatoodete aktsiisid — Tubakatoodete jaehind — Maksumärk — Miinimumhinnad — Kaupade vaba liikumine — Koguselised piirangud — ELTL artikkel 101

1. Neli aastakümmet pärast seda, kui kehtestati esimene direktiiv tubakatoodete aktsiiside ühtlustamise kohta,[2] võib tulla üllatusena, et selle sätted, nagu need on ette nähtud viimatises sellekohases direktiivis,[3] vajavad jätkuvalt Euroopa Kohtu tõlgendust.

2. Nagu nähtub eelotsusetaotluse esitanud kohtu küsimustest, valmistab jätkuvalt raskusi ja vajab selgitamist riigisisesel turul tubakatoodete hinda reguleerivate siseriiklike meetmete vastavus liidu õigusele. Need raskused seostuvad mitte ainult eespool nimetatud direktiivi sätetega, vaid ka kaupade vaba liikumist ja vaba konkurentsi käsitlevate liidu õigusnormide kohaldatavusega nendele siseriiklikele meetmetele.

3. Käesolevas menetluses palutakse Euroopa Kohtul selgitada, kas niisugune siseriiklik seadus, nagu on põhikohtuasjas vaidluse all, on kooskõlas direktiivi 2011/64 artikli 15 lõikega 1, ELTL artikliga 34 ja ELTL artikliga 101 koostoimes ELL artikli 4 lõikega 3.

I. Õiguslik raamistik

A. *Direktiiv 2011/64*

4. Direktiivis 2011/64 on kodifitseeritud kolm varasemat direktiivi, mis käsitlesid tubakatoodete maksustamist.[4]

1 — Algkeel: inglise.

2 — See oli nõukogu 19. detsembri 1972. aasta direktiiv 72/464/EMÜ tubakatoodete tarbimist mõjutavate muude maksude kohta peale käibemaksude (EÜT 1972, ingliskeelne eriväljaanne (I), lk 3).

3 — Nõukogu 21. juuni 2011. aasta direktiiv 2011/64/EL tubakatoodetele kohaldatava aktsiisi struktuuri ja määrade kohta (edaspidi „direktiiv 2011/64“) (ELT 2011, L 176, lk 24).

4 — Nõukogu 19. oktoobri 1992. aasta direktiiv 92/79/EMÜ sigarettidelt makstavate maksude ühtlustamise kohta (EÜT 1992, L 316, lk 8; ELT eriväljaanne 03/13, lk 202); nõukogu 19. oktoobri 1992. aasta direktiiv 92/80/EMÜ muudelt tubakatoodetelt peale sigarettide makstavate maksude ühtlustamise kohta (EÜT 1992, L 316, lk 10; ELT eriväljaanne 03/13, lk 204); ja nõukogu 27. novembri 1995. aasta direktiiv 95/59/EÜ muude tubakatoodete tarbimist mõjutavate maksude kohta peale käibemaksu (EÜT 1995, L 291, lk 40; ELT eriväljaanne 09/01, lk 283).

5. Direktiivi 2011/64 põhjendustes 3, 9 ja 10 on märgitud:

„(3) Euroopa Liidu lepingu üheks eesmärkidest on majandusliidu säilitamine, mille tunnusjooned sarnaneksid liikmesriikide siseturgude omadega, mille raames valitseb aus konkurents. Selle eesmärgi saavutamise eelduseks on see, et tubakatoodete tarbimist mõjutavate maksude rakendamine liikmesriikides ei moonutaks konkurentsitingimusi ja ei takistaks tubakatoodete vaba liikumist Euroopa Liidu piires.

[…]

(9) Aktsiisi struktuuri ühtlustamine peaks eelkõige vältima samasse rühma kuuluvate eri tubakatoodete kategooriate konkurentsi moonutamist maksustamisel ja avama liikmesriikide turud.

(10) Konkurentsist tulenevad nõuded eeldavad kõikide tubakatoodete rühmade vabalt kujunenud hindade süsteemi.“

6. Direktiivi 2011/64 artikli 1 kohaselt on selles direktiivis kehtestatud liikmesriikide tubakatoodete aktsiisi struktuuri ja määrade harmoneerimise põhialused.

7. Direktiivi 2011/64 artikli 15 lõikes 1 on sätestatud:

„Liidu tootjad, nende ühenduses asuvad müügiesindajad või volitatud esindajad ja kolmandatest riikidest tubakat importivad isikud võivad vabalt määrata oma toodete jaemüügi maksimumhinnad igas liikmesriigis, kus nende tooted on tarbimiseks kättesaadavad.

Esimeses lõigus sätestatu ei takista siiski hinnataseme kontrolli ja fikseeritud hindasid käsitlevate siseriiklike õigusaktide rakendamist, tingimusel et see on kooskõlas liidu õigusaktidega.“

B. *Belgia õigus*

8. 24. jaanuari 1977. aasta seaduses, mis käsitleb tarbijate tervise kaitset seoses toiduainete ja teiste kaupadega[5] (Wet 24 januari 1977 betreffende de bescherming van de gezondheid van de gebruikers op het stuk van de voedingsmiddelen en andere producten; edaspidi „vaidlusalune seadus“) on artikli 7 lõike 2a punktis 1 märgitud:

„Tubaka, tubakal põhinevate ja samalaadsete toodete (edaspidi „tubakatooted“) reklaam ja nende kaudu sponsoreerimine on keelatud .

Reklaamiks või sponsoreerimiseks peetakse igasugust kommunikatsiooni vm tegevust, mille otsene või kaudne eesmärk on edendada müüki, olenemata kohast ning kasutatavatest kommunikatsioonivahenditest või -viisidest.“

II. Faktilised asjaolud, menetlus ja eelotsuse küsimused

9. Etablissements Fr. Colruyt NV (edaspidi „Colruyt“) käitab Belgias mitut supermarketit.

5 — *Moniteur belge*, 8.4.1977, lk 4501.

10. Eelotsusetaotluse esitanud kohtu sõnul müüs Colruyt mitmesuguseid tubakatooteid tootja või importija poolt maksumärgil näidatust odavama ühikuhinnaga, rakendas mõningate tubakatoodete suhtes nii ajutist üldallahindlust kui ka koguselist allahindlust ning pakkus üldallahindlust noorteliikumiste liikmetele. Openbaar Ministerie (edaspidi „riigiprokuratuur“) asus seisukohale, et nii toimides rikkus Colruyt vaidlusalust seadust, sest muu hulgas kujutab tubakatoodete müük maksumärgil näidatud hinnast odavamalt endast tegu, mille otsene või kaudne eesmärk on edendada nende toodete müüki.

11. Pärast seda, kui Rechtbank te Brussel (Brüsseli kriminaalkohus) oli tuvastanud toimepandud rikkumise, esitati apellatsioonkaebus Hof van beroep te Brusselisse (apellatsioonikohus Brüsselis).

12. Nimetatud kohtu menetluses märkis Colruyt, et maksumärgil näidatust odavama jaehinna keeld on vastuolus liidu õigusega, nimelt direktiivi 2011/64 artikli 15 lõikega 1, ELTL artikliga 34 ja ELTL artikliga 101 koostoimes ELL artikli 4 lõikega 3.

13. Kaheldes, kuidas neid sätteid tõlgendada, otsustas eelotsusetaotluse esitanud kohus menetluse peatada ja taotleda Euroopa Kohtult eelotsust järgmistes küsimustes.

„1. Kas direktiivi 2011/64/EL artikli 15 lõikega 1, vajaduse korral koostoimes 7. detsembri 2000. aasta Euroopa Liidu põhiõiguste harta artiklitega 20 ja 21, on vastuolus selline siseriiklik õigusnorm, mis kohustab jaemüüjaid kinni pidama miinimumhindadest, keelates neil rakendada tubakatoodetele hinda, mis on madalam tootja/importija poolt maksumärgil näidatud hinnast?

2. Kas ELTL artikliga 34 on vastuolus selline siseriiklik õigusnorm, mis kohustab jaemüüjaid kinni pidama miinimumhindadest, keelates neil rakendada tubakatoodetele hinda, mis on madalam tootja/importija poolt maksumärgil näidatud hinnast?

3. Kas [ELL][6] artikli 4 lõikega 3 koostoimes ELTL artikliga 101 on vastuolus selline siseriiklik õigusnorm, mis kohustab jaemüüjaid kinni pidama miinimumhindadest, keelates neil rakendada tubakatoodetele hinda, mis on madalam tootja/importija poolt maksumärgil näidatud hinnast?“

14. Oma kirjalikud seisukohad on esitanud Colruyt, Belgia, Portugali ja Prantsuse valitsused ning komisjon. Kohtuistungil 17. veebruaril 2016 esitasid oma suulised seisukohad Colruyt, Belgia ja Prantsuse valitsused ning komisjon.

III. Õiguslik analüüs

A. *Vastuvõetavus*

15. Belgia ja Prantsuse valitsused vaidlustavad eelotsusetaotluse vastuvõetavuse kahel põhjendusel: ühest küljest käsitlevad need küsimused niisuguseid liidu õigusnorme, mis ei ole põhikohtuasjas olulised, ja teisest küljest ei ole Hof van beroep te Brussel (Brüsseli apellatsioonikohus) andnud piisavalt teavet põhikohtuasja vaidluse õigusliku ja faktilise konteksti kohta.

16. Need argumendid mind ei veena.

6 — Hof van beroep te Brussel (Brüsseli apellatsioonikohus) viitab ELTL artikli 4 lõikele 3, mis minu arusaama järgi on lihtsalt kirjaviga, sest nimetatud säte ei ole käesolevas küsimuses oluline.

17. Esiteks ei usu ma, et liidu õigusnorme, millele Hof van beroep te Brussel (Brüsseli apellatsioonikohus) viitab, saab pidada põhikohtuasja vaidluses ebaolulisteks. Nimetatud kohus soovib kindlaks teha, kas siseriiklik õigusnorm, mida Colruyt on väidetavalt rikkunud, on liidu õigusega kooskõlas. On selge, et kui selline õigusnorm oleks liidu õigusega vastuolus, ei saaks Colruyti selle rikkumise eest kriminaalkorras karistada. Seoses sellega peaksin märkima, et siseriiklikud kriminaalõigusnormid, millega on ette nähtud karistus liidu õigusnormidega lubatud või nõutud tegevuse eest või mis jätaksid liidu õigusnormid kasuliku mõjuta, on asutamislepinguga vastuolus [7] ja seetõttu peab siseriiklik kohus need kohaldamata jätma. [8]

18. Teiseks, ehkki eelotsusetaotlust võib pidada lühidaks, on seal esitatud minu arvates piisavalt asjaolusid eelotsuse küsimustele vastamiseks. Sellepärast vastab eelotsusetaotlus Euroopa Kohtu kodukorra artiklile 94.

19. Seetõttu ei ole väide vastuvõetamatuse kohta põhjendatud.

B. *Esimene küsimus*

20. Oma esimese küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas direktiivi 2011/64 artikli 15 lõikega 1 on vastuolus siseriiklik õigusakt, mis keelab jaemüüjatel müüa tubakatooteid odavamalt hinnast, mille tootja või importija on maksumärgile märkinud.

21. Kõigepealt meenutan, et direktiivi 2011/64, nagu ka sellele eelnenud direktiivide eesmärk on tagada siseturu toimimine ja edendada tervet konkurentsi, ühtlustades liikmesriikide tubakatoodete aktsiisiga maksustamise korda. Direktiivi 2011/64 põhjenduse 3 kohaselt tuleb need eesmärgid saavutada tagades, et tubakatoodete tarbimist mõjutavad maksud ei moonuta konkurentsitingimusi ega takista nende toodete vaba liikumist liidu piires.

22. Asun nüüd käsitlema vaidlusaluse seaduse vastavust, arvestades direktiivi 2011/64 artikli 15 lõike 1 sätteid.

1. Direktiivi 2011/64 artikli 15 lõike 1 esimene lõik

23. Direktiivi 2011/64 artikli 15 lõike 1 esimene lõik kohustab liikmesriike jätma tubakatoodete maksimaalse jaehinna tootja või importija määrata. Sellega tagatakse, et tootjad ja importijad saavad hinnas konkureerida, ning samuti, et proportsionaalsete aktsiiside maksubaas määratakse kõikides liikmesriikides kindlaks ühtede ja samade reeglite järgi. [9]

24. Mulle näib, et vaidlusalune seadus ei valmista seoses selle sättega mingeid raskusi. See lihtsalt keelab jaemüüjatel müüa tubakatooteid maksumärgil näidatust odavama hinnaga. On oluline, et tootjad või importijad saavad jätkuvalt vabalt määrata maksumärgil näidatava hinna ning kasutada ära konkurentsieeliseid, mis neil võivad konkurentide ees olla. Nii ei sekku vaidlusalune seadus tootjate ega importijate õigusse vabalt määrata oma maksimumhind.

7 — Vt teiste seas kohtuotsused, 19.3.2002, komisjon *vs.* Itaalia (C-224/00, EU:C:2002:185) ning 6.3.2007, Placanica jt (C-338/04, C-359/04 ja C-360/04, EU:C:2007:133).

8 — Vt kohtuotsused, 28.4.2011, El Dridi (C-61/11 PPU, EU:C:2011:268, punkt 55) ning 29.2.1996, Skanavi ja Chryssanthakopoulos (C-193/94, EU:C:1996:70, punkt 17).

9 — Vt kohtuotsused, 4.3.2010, komisjon *vs.* Prantsusmaa (C-197/08, EU:C:2010:111, punkt 36) ja 19.10.2000, komisjon *vs.* Kreeka (C-216/98, EU:C:2000:571, punkt 20).

25. Jaemüüjaid ei ole direktiivis 2011/64 mainitudki, rääkimata nendele õiguse andmisest vabalt hindu määrata. Võin lisada, et nende väljajätmine on seletatav direktiivi eesmärgiga, milleks on, nagu märgitud, ühtlustada aktsiisid ning sellega tagada tubakatoodete importijatele ja tootjatele võrdväärsed turulepääsu tingimused.

26. Seda hinnangut näib kinnitavat kohtuotsus GB-INNO-BM. Nimetatud kohtuasjas oli siseriiklik meede õieti peaaegu identne vaidlusaluse seadusega ning seda käsitledes lähtuti direktiivi 72/464 artikli 5 lõikest 1, mis oli direktiivi 2011/64 artikli 15 lõike 1 eelkäija. Euroopa Kohus märkis oma otsuses, et siseriiklik õigusnorm, millega on ette nähtud müügihind, nimelt maksumärgil näidatav hind imporditud või omamaiste tubakatoodete müügiks tarbijale, ei ole keelatud, kui selle (s.o maksumärgil näidatava) hinna saab vabalt määrata tootja või importija. [10]

27. Ent pärast kohtuotsust GB-INNO-BM on tubakatoodete aktsiisi direktiiv ümber sõnastatud ja kodifitseeritud ning selle tõlgendamist mitmekesises kohtupraktikas selgitatud. See kohtupraktika on muu hulgas käsitlenud siseriiklike meetmetega miinimumhindade kehtestamist, mis omakorda piiras tootjate või importijate võimalust vabalt maksimumhindu määrata. Kuna vaidlusaluse seaduse tagajärjel on maksimaalne ja minimaalne jaehind *de facto* üks ja sama, on minu arvates kasulik ja vajalik uurida seda seadust neid hiljutisemaid miinimumhinnaga seotud muutusi arvestades.

28. Kohtuasjas komisjon *vs*. Kreeka tuvastas Euroopa Kohus, et meede, millega ministri dekreedi kaudu määrati tubakatoodete minimaalne jaehind, on vastuolus direktiivi 95/59 artikliga 9 (veel üks direktiivi 2011/64 artikli 15 lõike 1 eelkäija). Euroopa Kohus märkis, et ministri dekreediga miinimumhinda kehtestades kärbiti tootjate või importijate vabadust määrata ise hinnad, kuna neil ei lubatud seada maksimaalset jaehinda kohustuslikust miinimumist odavamaks. [11]

29. Seejärel loeti kohtuasjas komisjon *vs*. Prantsusmaa samuti direktiivi 95/59 artikliga 9 vastuolus olevaks meede, mille kohaselt tubakatoodete minimaalne jaehind ei tohtinud olla madalam kui 95% turu keskmisest tubakatoodete hinnast, sest selle tagajärjel kadus hinnakonkurents tootjate ja importijate vahel. [12]

30. Mõlemas kohtuasjas vähenes siseriiklike meetmete mõjul tootjate ja importijate vabadus normaalsetes konkurentsioludes ise hindu määrata. On ju paratamatu, et ühepoolselt siseriiklike asutuste poolt või keskmise hinna põhjal kehtestatav miinimumhind ei lase tootjatel endil vabalt seada maksimaalset jaehinda: maksimumhind ei saa olla kohustuslikust miinimumist madalam.

31. Eespool viidatud kohtupraktika viib mu järeldusele, et miinimumhindu kehtestavad meetmed on keelatud üksnes juhul, kui need mõjutavad tootjate või importijate vabadust määrata maksimumhindu ning seetõttu nullivad konkurentsieeliseid, mis tootjatel või importijatel võib konkurentide ees olla.

32. Vaidlusalune seadus jätab tootjatele ja importijatele vabaduse määrata ise maksimaalne jaehind ja ei mõjuta nende võimalusi hindades konkureerida. Nendel põhjustel järeldan, et niisugune meede nagu vaidlusalune seadus, mis keelab jaemüüjal müüa tubakatooteid odavamalt tootjate või importijate poolt maksumärgil näidatud hinnast, ei ole direktiivi 2011/64 artikli 15 lõike 1 esimese lõiguga vastuolus.

10 — Vt kohtuotsus, 16.11.1977, GB-Inno-BM (13/77, EU:C:1977:185, punkt 64).

11 — Vt kohtuotsus, 19.10.2000, komisjon *vs*. Kreeka (C-216/98, EU:C:2000:571, punkt 21).

12 — Vt kohtuotsus, 4.3.2010, komisjon *vs*. Prantsusmaa (C-197/08, EU:C:2010:111, punkt 41).

2. Direktiivi 2011/64 artikli 15 lõike 1 teine lõik

33. Samas olen võtnud teadmiseks, et direktiivi 2011/64 artikli 15 lõike 1 teises lõigus on ette nähtud, et esimeses lõigus sätestatud põhimõte ei takista „hinnataseme kontrolli ja fikseeritud hindasid käsitlevate siseriiklike õigusaktide rakendamist, tingimusel et see on kooskõlas liidu õigusaktidega“.

34. Nagu selle sätte sõnastusest selgub, on teine lõik erand esimeses lõigus sätestatud reeglist. Sisuliselt on liikmesriikidel teise lõigu kohaselt lubatud teatavatel tingimustel kehtestada või säilitada teatavaid siseriiklikke meetmeid, millel võib olla mõju tootjate ja importijate võimalustele vabalt määrata tubakatoodete maksimumhindu.

35. Pärast järeldust, et vaidlusalune seadus ei ole vastuolus direktiivi 2001/64 artikli 15 lõike 1 esimese lõiguga, ei ole põhimõtteliselt vaja seda seadust sama lõike teise lõigu suhtes kontrollida. Põhjus on ilmne: kuna vaidlusalune seadus ei riku esimeses lõigus sätestatud põhimõtet, ei ole ka vaja tuvastada, kas erand sellest põhimõttest võib olla kohaldatav.

36. Arvestades siiski, et menetlusosalised on seda küsimust ulatuslikult arutanud, ja täielikkuse huvides selgitan, miks vaidlusalune seadus ei kuulu minu arvates direktiivi 2011/64 artikli 15 lõike 1 teise lõigu kohaldamisalasse.

37. See säte puudutab kahte liiki siseriiklikke meetmeid: neid, mis käsitlevad hinnataseme kontrolli, ja neid, mis käsitlevad fikseeritud hindadest kinnipidamist.

38. Esimese liigi suhtes on kohtupraktikas välja kujunenud, et mõiste „hinnataseme kontroll“ viitab *üksnes* siseriiklikele üldkohaldatavatele õigusaktidele, mille eesmärk on pidurdada hinnatõusu.[13] See mõiste hõlmab peamiselt üldisi meetmeid hinnainflatsiooni piiramiseks.[14]

39. Teist liiki (fikseeritud hindadest kinnipidamine) näib Euroopa Kohus olevat tõlgendanud väga kitsalt. Kohtuotsuses GB-INNO-BM märkis Euroopa Kohus, et kõnealune säte lubab liikmesriikidel müügihinna fikseerida üksnes tingimusel, et *tootja või importija on selle hinna vabalt määranud*.[15]

40. Hiljem, kohtuasjas komisjon *vs*. Prantsusmaa küsiti Euroopa Kohtult, kas siseriiklikku meedet, millega fikseeritakse tubakatoodete minimaalne jaehind 95%-le nende toodete keskmisest hinnast turul, saab pidada „fikseeritud hindadest“ kinnipidamise meetmeks direktiivi 2011/64 artikli 15 lõike 1 teise lõigu tähenduses. Euroopa Kohus välistas selle võimaluse kindlalt, sest Prantsuse süsteemis ei olnud tagatud, et fikseeritud miinimumhind ei halvenda tootjate ega importijate võimalikke konkurentsieeliseid. Kuna see miinimumhinda fikseeriv süsteem riivas tootjate ja importijate vabadust määrata ise maksimaalne jaehind, nagu on tagatud artikli 15 lõike 1 esimeses lõigus, ei saanud selles süsteemis tugineda sama lõike teises lõigus ette nähtud erandile.[16] Teistes kohtuotsustes on Euroopa Kohus sisuliselt kasutanud sama lähenemisviisi, välistades võimaluse, et liikmesriikide õigusakte tubakatoodete hinnastamise kohta saaks tõlgendada kui meetmeid, mis käsitlevad direktiivi 2011/64 artikli 15 lõike 1 teise lõigu tähenduses fikseeritud hindadest kinnipidamist.[17]

13 — Vt kohtuotsused, 21.6.1983, komisjon *vs*. Prantsusmaa (90/82, EU:C:1983:169, punkt 22) ja komisjon *vs*. Kreeka, 19.10.2000 (C-216/98, EU:C:2000:571, punkt 25).

14 — Vt kohtuotsus, 4.3.2010, komisjon *vs*. Prantsusmaa (C-197/08, EU:C:2010:111, punkt 43 ja seal viidatud kohtupraktika).

15 — Vt kohtuotsus, 16.11.1977, GB-Inno-BM (13/77, EU:C:1977:185, punkt 64).

16 — Kohtuotsus, 4.3.2010, komisjon *vs*. Prantsusmaa (C-197/08, EU:C:2010:111, punktid 41-44).

17 — Vt kohtuotsused, 4.3.2010, komisjon *vs*. Austria (C-198/08, EU:C:2010:112, punkt 30) ja 4.3.2010, komisjon *vs*. Iirimaa (C-221/08, EU:C:2010:113, punkt 41).

41. Õieti on Euroopa Kohus oma praktikas määratlenud, et mõiste „fikseeritud hinnad“ „tähendab hinda, mis on kord juba tootja või importija poolt määratud ja ametiasutuse poolt kinnitatud ning kehtib kui maksimumhind, millest tuleb sellisena kinni pidada igal turustamise etapil kuni lõpptarbijale müümiseni“. [18]

42. See kohtupraktika viib mu seisukohale, et mis puudutab fikseeritud hindadest kinnipidamist, ei sisalda artikli 15 lõike 1 teine lõik enam – kui see üldse kunagi sisaldaski – erandit tootjate või importijate õigusest vabalt hindu määrata. See ei ole rohkemat kui kõigest meeldetuletus selle kohta, mis juba tuleneb direktiivist kui sellisest, nimelt, et liikmesriikidel on õigus seada sisse meetmeid, millega tagatakse tootja või importija fikseeritud maksimaalsest jaehinnast kinnipidamine kuni toote lõpliku müümiseni tarbijale. [19] Selle võimalusega tagatakse, et aktsiisisüsteemi terviklikkust ei riivata fikseeritud hindade ületamisega. [20]

43. Seda arvestades täheldan, et vaidlusalune õigusakt ei ole meede, mille eesmärk on piirata inflatsiooni või tagada aktsiisisüsteemi terviklikkus. Sellepärast näib mulle, et igal juhul ei kuulu vaidlusalune seadus direktiivi 2011/64 artikli 15 lõike 1 teise lõigu kohaldamisalasse.

3. Põhiõiguste harta artiklid 20 ja 21

44. Lõpuks palus eelotsusetaotluse esitanud kohus Euroopa Kohtul tõlgendada direktiivi 2011/64 artikli 15 lõiget 1 koostoimes põhiõiguste harta artikliga 20 („Võrdsus seaduse ees“) ja artikliga 21 („Diskrimineerimiskeeld“).

45. Ent eelotsusetaotluse esitanud kohus ei ole selgitanud, miks need sätted võivad käesolevas menetluses tema arvates olulised olla. Samuti ei näe ma, kuidas saab tõlgendada vaidlusalust seadust nii, et see käsitleb samalaadseid olukordi erinevalt või näeb ette muu hulgas soolise, rassilise, usulistel või poliitilistel vaadetel põhineva diskrimineerimise.

46. Harta artiklite 20 ja 21 kaalumine minu hinnangut niisiis ei muuda.

47. Kokkuvõttes ei ole direktiivi 2011/64 artikli 15 lõikega 1 vastuolus siseriiklik meede, mis kohustab jaemüüjaid kinni pidama miinimumhindadest, keelates rakendada tubakatoodetele hinda, mis on maksumärgil näidatust madalam, kui see jätab tootjale või importijale võimaluse vabalt määrata maksumärgil näidatav hind.

C. *Teine küsimus*

48. Teise küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus teada, kas ELTL artikliga 34 on vastuolus siseriiklik meede, mis kohustab jaemüüjaid kinni pidama miinimumhindadest, keelates rakendada tubakatoodetele hinda, mis on madalam tootja või importija poolt maksumärgil näidatud hinnast.

18 — Vt kohtuotsus, 7.5.1991, komisjon *vs.* Belgia (C-287/89, EU:C:1991:188, punkt 13 ja seal viidatud kohtupraktika).

19 — Vt kohtuotsus, 4.3.2010, komisjon *vs.* Prantsusmaa (C-197/08, EU:C:2010:111, punkt 43 ja seal viidatud kohtupraktika).

20 — Vt kohtuotsused, 4.3.2010, komisjon *vs.* Prantsusmaa (C-197/08, EU:C:2010:111, punkt 43) ja 19.10.2000, komisjon *vs.* Kreeka (C-216/98, EU:C:2000:571 punkt 26).

49. Kõigepealt tahaksin toonitada, et eelotsusetaotluse esitanud kohtu küsimus puudutab üksnes tubakatoodete hinnastamisel põhineva müügiedenduse keeldu. Ehkki seesama siseriiklik õigusakt näib keelavat ka reklaami ja muud müügiedenduse vormid, ei ole need selle õigusakti aspektid eelotsusetaotluse esitanud kohtu küsimuse ese, mistõttu ma neid ei uuri. [21]

50. ELTL artikkel 34 keelab koguselised impordipiirangud ja samaväärse toimega meetmed. Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt tuleb kõiki liikmesriikide kaubanduseeskirju, mis võivad otse või kaudselt, tegelikult või potentsiaalselt takistada liidusisest kaubandust, pidada koguseliste piirangutega samaväärse toimega meetmeteks selle aluslepingusätte tähenduses. [22]

51. Kohtuotsusest Keck ja Mithouard alguse saanud kohtupraktikas aga on Euroopa Kohus märkinud, et kui teistest liikmesriikidest pärit toodetele kohaldatakse siseriiklikke õigusnorme, mis piiravad või keelavad teatavad müügitingimused, ei kujuta see endast niisugust takistust, tingimusel et neid õigusnorme kohaldatakse kõikidele riigi territooriumil tegutsevatele asjaomastele ettevõtjatele ning et need mõjutavad õiguslikult ja faktiliselt ühtemoodi nii omamaiste kui ka teistest liikmesriikidest pärit toodete turustamist. Kui need tingimused on täidetud, ei saa sedalaadi õigusnormide kohaldamine teisest liikmesriigist pärit ja selle riigi nõuetele vastavate toodete müügi suhtes oma olemuse poolest takistada ega häirida nende turulepääsu rohkem kui omamaiste kaupade puhul. [23]

52. Seda arvestades asun seisukohale, et vaidlusaluse seaduse osa, millega on sisuliselt keelatud tubakatoodete müük tootja või importija poolt vabalt määratust madalama hinnaga, tuleb pidada „müügitingimuseks“ Kecki ja Mithouardi kohtupraktika tähenduses.

53. Selles õigusaktis sätestatud õigusnormid ei mõjuta ju omadusi, mis peavad tubakatoodetel olema, et neid saaks Belgias turustada, vaid üksnes tingimusi, mille kohaselt neid tohib müüa. [24]

54. Sellepärast tuleb uurida, kas vaidlusalune seadus on kohaldatav kõikidele riigi territooriumil tegutsevatele asjaomastele ettevõtjatele ning mõjutab õiguslikult ja faktiliselt ühtemoodi nii omamaiste kui ka teistest liikmesriikidest pärit toodete turustamist.

55. Esiteks on pooled nõus, et vaidlusalune seadus on ühtviisi kohaldatav kõikidele, nii kohalikult toodetud kui ka Belgiasse imporditud tubakatoodetele. Samuti näib, et see õigusakt ei aseta importtoodetele lisakoormust ega raskenda nende pääsu Belgia turule, kuna teiste liikmesriikide (nagu ka kolmandate riikide) tootjatele ja importijatele jääb täielik vabadus määrata oma toodete hind omal äranägemisel ning seega saavad nad riigisiseste tootjatega võrdsetel alustel konkureerida.

56. Teiseks, ehkki jaemüüjate võimalusi tubakatoodete hinnastamisel on ulatuslikult piiratud, ei ole neid võimalusi täiesti ära võetud. Vähemalt teoreetiliselt ei takista ju miski jaemüüjaid (eriti suuri jaemüüjaid) tootjate või importijatega (sealhulgas paralleelimportijatega) toodete tavapärasest madalama hinna suhtes läbi rääkimast. [25] Kui tootja või importija nõustub näitama maksumärgil madalama hinna, on – ja peabki olema – tubakatoodete müük selle madalama hinnaga lubatud.

57. Nendel kaalutlustel on vaidlusalune seadus hõlmatud kohtuotsuses Keck ja Mithouard kasutatud mõistega „müügitingimused“ ning ei kuulu ELTL artiklis 34 sätestatud keelu kohaldamisalasse, kuna see seadus käsitleb õiguslikult ja faktiliselt ühtemoodi nii kohalikke kui ka imporditud tubakatooteid.

21 — Märgiksin kõigest, et tubakatoodete reklaami on käsitletud liidu õigusaktides, eeskätt Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. mai 2003. aasta direktiivis 2003/33/EÜ tubakatoodete reklaami ja sponsorlusega seotud õigus- ja haldusnormide ühtlustamise kohta liikmesriikides (ELT 2003, L 152, lk 16), mis keelab tubakatoodete piiriülese reklaami.

22 — Vt kohtuotsus, 11.7.1974, Dassonville (8/74, EU:C:1974:82, punkt 5).

23 — Vt kohtuotsus, 24.11.1993, Keck ja Mithouard (C-267/91 ja C-268/91, EU:C:1993:905, punktid 16 ja 17). Vt samuti kohtuotsus, 10.2.2009, komisjon *vs*. Itaalia (C-110/05, EU:C:2009:66, punkt 36).

24 — Vt selle kohta kohtuotsus, 30.4.2009, Fachverband der Buch- und Medienwirtschaft (C-531/07, EU:C:2009:276, punkt 20).

25 — Vt selle kohta kohtuotsused, 7.5.1991, komisjon *vs*. Belgia (C-287/89, EU:C:1991:188) ja 14.7.1988, komisjon *vs*. Belgia (298/86, EU:C:1988:404).

58. Seega tuleb teisele küsimusele vastata nii, et ELTL artikliga 34 ei ole vastuolus siseriiklik meede, mis kohustab jaemüüjaid kinni pidama miinimumhindadest, keelates rakendada tubakatoodetele hinda, mis on tootja või importija poolt maksumärgil näidatust madalam.

D. *Kolmas küsimus*

59. Kolmanda ehk viimase küsimusega soovib siseriiklik kohus kindlaks teha, kas niisugune siseriiklik õigusakt nagu vaidlusalune on vastuolus ELTL artikliga 101 koostoimes ELL artikli 4 lõikega 3.

60. Tuleb märkida, et Euroopa Kohtu väljakujunenud praktika kohaselt kohustavad ELTL artiklid 101 ja 102 – käsitledes küll üksnes ettevõtjate käitumist, mitte liikmesriikide seadusi ega määrusi – koostoimes ELL artikli 4 lõikega 3 liikmesriike siiski hoiduma võtmast ja jõus hoidmast niisuguseid seadusandlikke või haldusmeetmeid, mis võivad nullida ettevõtjatele kohaldatavate konkurentsieeskirjade kasuliku mõju. [26]

61. Euroopa Kohus on muu hulgas lugenud ELL artikli 4 lõike 3 ja ELTL artikli 101 rikkumiseks selle, kui liikmesriik nõuab või soodustab ELTL artikliga 101 vastuolus olevate kokkulepete sõlmimist, otsuste tegemist või kooskõlastatud tegevust või tugevdab nende mõju või kui ta võtab omaenda õigusnormidelt seadusandliku täiuse sel teel, et delegeerib eraettevõtjatele vastutuse majandust mõjutavate otsuste tegemise eest. [27]

62. Käesolevas menetluses ei ole märke sellest, et põhikohtuasjas käsitletav olukord võiks olla seostatav ühega nimetatud kolmest asjaolude kogumist.

63. Esiteks ei ole vaidlusaluse seadusega peale sunnitud ega soodustatud ELTL artikli 101 vastast kokkulepete sõlmimist. Kui miinimumhind rakendub ametiasutuste ühepoolse otsuse või õigusnormi automaatse kohaldumise tulemusel, ei ole alust järeldada, et vaidlusaluse seadusega sarnane seadus sunnib importijaid, tootjaid või jaemüüjaid sõlmima konkurentsivastaseid kokkuleppeid. [28] Seda enam, kui siseriiklikust õigusnormist endast piisab ja selle jõustamiseks ei ole vaja rakenduskokkuleppeid. [29]

64. Teiseks ei ole eelotsusetaotluse esitanud kohus osutanud, nagu oleks vaidlusaluse seaduse vastuvõtmise ajal eksisteerinud või pärast seda jõustunud ELTL artikli 101 vastaseid kokkuleppeid.

65. Lõpuks ei viita eelotsusetaotluse esitanud kohtu antud teave minu arvates sellele, nagu oleksid Belgia ametiasutused võimu eraettevõtjatele delegeerinud.

66. Nendest kaalutlustest järeldub, et niisugune siseriiklik seadus nagu vaidlusalune ei ole vastuolus ELTL artikliga 101 koostoimes ELL artikli 4 lõikega 3.

26 — Vt paljude seas kohtuotsused, 16.11.1977, GB-Inno-BM (13/77, EU:C:1977:185 punkt 31), 5.12.2006, Cipolla jt (C-94/04 ja C-202/04, EU:C:2006:758, punkt 46) ning 4.9.2014, API jt (C-184/13–C-187/13, C-194/13, C-195/13 ja C-208/13, EU:C:2014:2147, punkt 28).

27 — Vt muu hulgas kohtuotsused, 5.10.1995, Centro Servizi Spediporto (C-96/94, EU:C:1995:308, punkt 21), 19.2.2002, Arduino (C-35/99, EU:C:2002:97 punkt 35), 5.12.2006, Cipolla jt (C-94/04 ja C-202/04, EU:C:2006:758, punkt 47) ning 4.9.2014, API jt (C-184/13–C-187/13, C-194/13, C-195/13 ja C-208/13, EU:C:2014:2147, punkt 29).

28 — Vt kohtuotsus, 29.1.1985, Cullet ja Chambre syndicale des réparateurs automobiles et détaillants de produits pétroliers (231/83, EU:C:1985:29, punkt 17).

29 — Vt kohtuotsused, 17.11.1993, Meng (C-2/91, EU:C:1993:885, punkt 15) ja 17.11.1993, Ohra Schadeverzekeringen (C-245/91, EU:C:1993:887, punkt 11).

IV. Ettepanek

67. Eelnevat arvestades teen Euroopa Kohtule ettepaneku vastata Hof van beroep te Brusseli (Brüsseli apellatsioonikohus) küsimustele nii:

21. juuni 2011. aasta direktiivi 2011/64/EL tubakatoodetele kohaldatava aktsiisi struktuuri ja määrade kohta artikli 15 lõikega 1, ELTL artikliga 34 ega ELTL artikliga 101 koostoimes ELL artikli 4 lõikega 3 ei ole vastuolus siseriiklik õigusnorm, mis keelab tubakatoodete hinnastamisel põhineva müügiedenduse ning kohustab jaemüüjaid kinni pidama miinimumhindadest, keelates neil rakendada tubakatoodetele hinda, mis on madalam tootja või importija poolt maksumärgil näidatud hinnast.